

aa K/S
2715
5

T a j n e.-

Raport polityczny, Nr.25.

Sytuacja wewnętrzna Anglii.

Londyn, dn. 11 lutego 1920L

1/ Otwarcie parlamentu. Wczoraj odbyło się uroczyste otwarcie parlamentu, przy którym Król wypowiedział mowę tronową.. Po wyrażeniu zadowolenia, że pokój z Niemcami jest zawarty, i że dyplomatyczne stosunki są wznowione,, podkreślił konieczność pokoju w Rosji dla uregulowania żywnościowych stosunków Europy. Reszta mowy poświęcona była sprawom wewnętrznym. Po południu Lloyd George miał dłuższe przemówienie przy którym omawiał wznowienie handlu z Rosją.

Chociaż przewiduję, że zwrot w stosunku do Rosji będzie silnie zaatakowany w parlamencie, nie sądzę by kierunek przyjęty obecnie przez Lloyd Georga jakiegokolwiek uległ zmianie.

Sytuacja koalicji w ostatnich czasach znacznie się pogorszyła.

Wystąpienie z rządu już 3 ministrów z Labour Party, i ogólne niezadowolenie w kraju, może wpłynąć w ciągu bieżącej sesji parlamentarnej na rozwiązanie parlamentu i upadek Lloyd Georga. Asquith ma wielkie widoki wrócenia do parlamentu jako poseł z Paislay. Gdyby to miało miejsce, mógłby około siebie zgrupować rozbitych członków liberalnych.

Labour Party rozpoczyna na nowo kampanję za nacjonalizacją kolei i kopalń i grozi w marcu strejkami. W razie upadku Lloyd Georga trudno przewidzieć kto zastąpi go w Parlamencie. Mimo wszystko, sądzę że największe szanse miałyby Asquith, co jak w dalszym ciągu raportu wskazuje nie trzeba uważać za szczęśliwe dla nas.

Polityka zagraniczna Anglii: Dzięki polityce Lloyd Georga, bardzo zresztą w Anglii niepopularnej, Anglja coraz bardziej znajduje się w położeniu izolowanem. Stosunki z Ameryką nadzwyczaj naprężone i w Ameryce rośnie antybrytyjskie uczucie. Francja i Włochy niezmiernie są rozgoryczone polityką angielską, z jedną tylko Japonją stosunki Anglii zdają się serdeczne, co zresztą wpływa jeszcze bardziej na antagonizm anglo-amerykański. Przygotowany obecnie traktat japońsko-angielski zmierza do podziału wpływów w Azji, i godzi w interesa amerykańskie, ze względu na antagonizm japońsko-amerykański. Traktat ten ze strony Anglii ma też na celu wywarcia presji finansowej na Amerykę. Z drugiej strony popiera nie separatyzmu irlandzkiego przez szerokie warstwy społeczne w Ameryce,

PILSUDSKI
INSTITUTE
LIVES

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

wzmacnia wzajemne rozgoryczenie. W ostatnich dniach pojawiają się symptomy znacznej uległości rządu Milleranda wobec Anglii, ujawniające się osłabieniem stanowiska antybolszewickiego Francji. W stosunku do Rosji bez wątpienia Anglja dąży do pokoju, jednakowoż będzie się ociągala jeszcze czas jakiś z oficjalnem uznaniem rządu sowieców. Członek Labour Party Lansbury pojechał do Moskwy, skąd przysłała wiadomości o idylli bolszewickiej, wzywając Lloyd Georga podczas jego rozmowy z Panem Patkiem, że powinniśmy się cofnąć do jakiejś bliższej nieokreślonej granicy etnograficznej, wobec kokietywania przez tegoż Lloyd Georga, w jego izolacji, Labour Party, sympatyzującej z Sowietami, uważam, że niebezpiecznem byłoby wciągać w jakikolwiek sposób Anglję w ewentualne pertraktacje polsko-bolszewickie, przeciwnie uważam za jedyny sposób korzystnego zawarcia pokoju z bolszewikami jest nie zwlekając, przed ich oficjalnem uznaniem przez aliantów, zawrzeć pokój gwarantujący nam, że warunki tego pokoju nie mogą w żadnym wypadku ulegz rewizji przez konferencję pokojową, albo Ligę Narodów, w razie uznania przez te czynniki rządu sowieców.

W związku z izolacją Anglii obawiam się obecnie zbliżenia anglo-niemieckiego. Nie ulega wątpliwości, że niektórzy członkowie rządu angielskiego coraz bardziej skłaniają się do tej polityki. Mowa tu w mniejszym stopniu o Lloyd George'u, głównie o dwu braciach Gddes i niemiecko żydowskich członkach rządu Mond i innych.

Względem Polski istnieje znaczna różnica między szeroką opinią dla nas stanowczo przychylną, a stanowiskiem rządu prawie wrogim. Musimy się spodziewać ze strony angielskiej bardzo dła nas nieprzychylnego traktowania spraw plebiscytowych i Gdańska.

Liga Narodów. W obecnym swym składzie Liga Narodów jest niczem innym, jak instrumentem, mającym na celu zapewnić supremację Anglii w sprawach międzynarodowych. Przewiduję, że ze strony ludu oczekują nas większe trudności, niż ze strony Konferencji pokojowej. Niestety istota Ligi nie jest tu dobrze zrozumianą i idealne jej cele skupiają koło niej nie tylko imperjalistów angielskich, mających zamiar użycia jej jako narzędzia do swej supremacji, nie tylko Labour Party, pragną-

cej przez nią dojść do władzy, ale również liberałów czystej wody i idealistów wszelkiego gatunku. Asquith kampanję wyborczą prowadzi pod hasłem rewizji klauzul terytorjalnych traktatu pokojowego, przez Ligę Narodów. Przy germanofilskich tendencjach rosnących w obecnym rządzie, a prawdopodobnie silniejszych jeszcze w razie dojścia do władzy Asquitha, przy krótkowzrocznym idealizmie takich ludzi, jak Lloyd, Robert, Cecil, tudzież przy rosnących wpływach ekonomistów, twierdzących, że przywrócenie ekonomicznej równowagi w Europie wymaga pomyślności Niemiec i Rosji, wszelkie poczynania Ligi Narodów międzynarodowe będą zwrócone ostrzem swym przeciw naszym żywotnym interesom na Śląsku Górnym, w Gdańsku, Galicji Wschodniej i naszych wschodnich kresach. Największe niebezpieczeństwo grozi nam w sprawie Śląska. Kilka dni temu ze strony Foreign Office w prywatnej rozmowie sugerowano nam polubowne ułożenie się z Niemcami w sprawie Śląska, jako mniejsze zło nas oczekujące. Jeżeliby Liga Narodów sprawę tę podniosła obawiam się cofnięcia decyzji plebiscytu na Śląsku górnym za ewentualne oddanie nam Gdańska, jako kompensaty.

Sama Liga Narodów rozpoczyna dzisiaj swe konferencje z udziałem li tylko ambasadorów. Mimo mego żądania dopuszczenia mnie na konferencję, wobec mających być rozpatrywaniami spraw nominacji stałego komisarza Ligi Narodów Gdańska i traktatu o mniejszościach narodowych w Polsce, odmówiono mi udziału, jak wynika z załączonej rozmowy sekretarza poselstwa hr. Potockiego. Dziś będę się widział z sekretarzem Ligi Sir Eric Drumond i żądanie wznowię. O wyniku zakomunikuję. Wobec obecnej tendencji Ligi, o ile Ameryka w dalszym ciągu odmówi swego współdziałania, to pozostawia Anglii zupełną przewagę w Lidze i o ile w dalszym ciągu ujawniać się będą wrogie względem nas tendencje, jestem zdania, że dyplomacja polska będzie musiała pracować w kierunku rozbicia Ligi Narodów, przez wyperswadowanie Francji konieczności wystąpienia z tejże co pociągnie za sobą wystąpienie Włoch, Polski, Jugosławji, Czechosłowaków, Rumunji i innych. Francja taksamo, jak i my będzie się czuła zagrożoną propozycją terytorjalnych rewizji.-

Londyn, dn 11 lutego 1920 r

/-/ E. Sapieha.-

1 załącznik.

WARSZAWA
 WARSZAWA
 L. Dz. 24/5 dnia 4/12 1920 r.
 złącz. Wydział

Do raportu Nr.25.

O d p i s . -

Londyn, dn. 11 lutego 1920.

Sprawa litewska.

Bawi tu obecnie Galwanowski, alias Galwanauskas premier litewski, rzekomo w sprawach ekonomicznych. Tendencja Anglii popierania Litwinów zaczyna się uwydatniać, choć Litwini zdają się nie bardzo dowierzać szczerości intencji angielskich. Hr. Tyszkiewicz przedstawiciel Litwy odwiedził mnie przed kilku dniami, wznawiając propozycję uznania przez Polskę niepodległości Litwy, jako jedynej i niezawdanej drogi usunięcia natychmiast wszelkich nieporozumień i waśni narodowościowych. Uderzyło mnie, że podczas gdy przed paru miesiącami hr. Tyszkiewicz stał na gruncie li tylko etnograficznej Litwy, obecnie chociaż twierdzi, że Litwini nie będą podnosić terytorjalnych kwestji znacznie mniej pod tym względem jest kategoriyczny. Tyszkiewicz skarży się na dobór wysyłanych przez nas do Kowna pośredników, głównie atakując p. Wasilewskiego. Uważa, że zanadto jednostronnie partyjne dobieranie tych posłów niemile dotyka Litwinów, będących rzekomo znacznie bardziej konserwatywnie usposobionych niż się powszechnie sądzi. Obiega tu pogłoska komentowana przez Tyszkiewicza, jakoby Rząd polski odpowiedział propozycji Sir Horace Rumbolda pośredniczenia w tej sprawie, że prosi tegoż o nie mieszanie się do wewnętrznych spraw Polski. Bardzoby mi się przydały wiadomości dokładne o przebiegu tej sprawy.-

/-/ E.Sapieha.

Kopja

aa 45
24/2/20

S, III/1160.

A.V.

Telegram szyfrowy.

Ks. Sapieha do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.

No.16.

Londyn, 23/2.1920.

Otraz. 24/2.g.20.

Wobec opóźnienia nadesłania oferty rząd angielski sprzedaż wszystkie lokomotywy. Pozostaje 860 wagonów. Warunki rządu angielskiego coraz cięższe. Oczekuję obiecanej konkretnej oferty.

XX

AKCJONARZYSTWA W WOJSKU POLSKIM
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L. Dzia. 242/20 dnia 5/III 1920 r.
Zespół. Wydział

INSTITUTE
ARCHIVES
New York